

DEMONSTRACE

DŮSTOJNOST!

BYDLENÍ!

PŘÍJEM!

17. 11. 2014

15:00 NÁMĚSTÍ REPUBLIKY / PRAHA

Hnutí 17. listopadu

1 Bydlení pro lidi, ne pro zisk!

Rok 1989 přinesl kromě mnoha dalších změn také zásadní transformaci v oblasti bydlení. Ke většině z nich nedošlo bezprostředně po změně režimu, protože bydlení bylo v 90. letech vládou užíváno jako polštář, který měl tlumit dopady polistopadové transformace, takže pro většinu těch, kdo v té době měli bydlení zajištěné, se poměrně dlouho – především díky regulaci nájemného – podmínky příliš nezhoršovaly. Už zpočátku nicméně byl stanoven směr, jakým se oblast bydlení v České republice bude vyvíjet. A tím je téměř totální komodifikace bydlení, tedy jeho podřízení tržním principům a zájmům bohatých, a ruku v ruce s tím růst nerovností, ztráta jistoty bydlení pro rozsáhlé části populace, a pro část lidí pak vyloučení z bydlení nebo přímo bezdomovectví.

Na počátku 90. let započaly restituční procesy, které měly napravit staré křivdy. Zároveň ale znamenaly vytváření nových nerovností. Nájemníci v domech, které byly vráceny původním vlastníkům či jejich dědicům, měli později jiné možnosti než lidé žijící v bytech, které stát v roce 1991 převedl do vlastnictví měst a obcí. Ačkoliv ochrana nájemníků byla formálně velmi silná, mnozí lidé o své bydlení v domech vrácených restitučním – zvláště nacházely-li se v centrech měst, která se s příchodem kapitalismu stala lukrativními – přišla. Těm, co mohli zůstat, zase byla upřena možnost, kterou dostala většina nájemníků obecních bytů, a sice možnost odkoupit svůj byt často za zlomek tržní hodnoty do osobního vlastnictví.

Privatizace bytů se pro mnohé obecní politiky stala cestou, jak se zbavit břemene (nutnosti spravovat často zanedbaný bytový fond) a jak zároveň na svou stranu získat voliče (různé strany se předháněly v tom, kdo bude prosazovat prodej bytů za nižší cenu). Čeští politici se ukázali být „papežštější než papež“, když postupně umožnili privatizaci výrazně větší části bytového fondu, než jakou počínají 80. lety zprivatizovali pod vlivem neoliberální ideologie v západoevropských státech, jimiž se inspirovali. Privatizace bytů má řadu negativních důsledků. Kromě toho, že možnost koupit si svůj byt měli jen ti, kdo ho v té době měli (a ještě ne všichni, například ti, kdo dlužili na nájemném – a to se týkalo především chudých nájemníků – byli z této možnosti vyloučeni), mnohá města nyní nemají byty, které by mohla poskytovat těm, kdo jsou z různých důvodů znevýhodněni na trhu s bydlením. Když totiž stát převáděl byty do vlastnictví obcí a měst, neuložil (ale ani nedoporučil) jim, jak s byty nebo alespoň s jejich částí mají nakládat. Pokud už si města nějaké byty ponechala, znemožňují často nízkopříjmovým domácnostem, aby v nich bydlely. Vedle toho, že mnohá z nich stále více zpřisňují podmínky pronajímání bytů, nejčastějším způsobem, jakým je možné městský byt získat, je vyhrát ho v tzv. obálkové metodě, která je založena na principu „kdo dá víc“ (byt je přidělen tomu, kdo nabídne větší částku, kterou je ochoten měsíčně za byt platit). Jinými slovy, většina městských bytů je pronajímána na tržním principu. Místo toho, aby města využívala svého majetku k tomu, aby zmírňovala negativa fungování trhu.

K dalšímu prohloubení nerovností přispěla deregulace nájemného, která byla prosazována s odůvodněním, že je třeba narovnat vztahy, jež zvýhodňují nájemníky před pronajímateli, a také to, jakým způsobem proběhla. Regulováno

totiž bylo jen nájemné tzv. staronájemníků. Nově uzavírané smlouvy už ale regulaci nepodléhaly. Pro část domácností, pro osaměle žijící seniory, neúplné rodiny i jiné skupiny se tak pronájem stává stále hůře dostupným. Souběžně s deregulací probíhalo postupné oslabování ochrany nájemníků, které završil nový občanský zákoník, který mimo jiné zrušil nutnost přivolení soudu k výpovědi z nájmu (nově je na nájemníkovi, aby podal žalobu na neplatnost výpovědi), zrušil výpovědní lhůtu v případech, kdy nájemník porušil závažně smlouvu (za což se považuje i nezaplacení tří nájmu), nebo zcela zrušil nutnost poskytnout bytovou náhradu. Tématem, o kterém se ani není třeba zmiňovat, protože je notoricky známé, je diskriminace Romů, velkých rodin, cizinců nebo bývalých lidí bez domova.

V důsledku popsaných procesů se celkově zvýšila bytová nejistota. Zvláště chudé domácnosti často střídají bydlení. Zvyšuje se počet lidí, kteří žijí v nekalitních, předražených a stigmatizujících ubytovnách, stejně jako počet lidí přespávajících na ulici nebo v různých provizorních podmínkách. Kdo jednou bydlení ztratí, má jen velmi malou šanci, že zase nějaké najde. Sociální bydlení v podstatě neexistuje. Vlády sice již léta slibují, že připraví zákon, který by dal provozování sociálního bydlení rámec, řešení neustále odkládají. Pokud v některých městech nějaké sociální byty existují, nemá většina těch, kdo by je potřebovali, šanci si ho pronajmout. Státní podpora výstavby nových bytů je naprosto nedostatečná (v minulosti byla navíc velká část dotací zneužita pro bydlení lidí s vyššími příjmy). Mnohonásobně více peněz stát poskytuje na výstavbu vlastnického bydlení (tedy bydlení pro bohaté). To je zcela nepřijatelné!

Také nižší střední třída se ale potýká s problémy. Mnozí její příslušníci totiž podlehlí mámení mýtu vlastnického bydlení, vzali si hypotéky a zadlužili se na desítky let. Stačí pak, když ztratí práci, nejsou schopni platit hypotéku a o své bydlení mohou přijít. Děje se tak stále častěji...

V neposlední řadě je třeba se zmínit o statisících bytů, které jsou – často ze spekulativních důvodů – dlouhá léta prázdné, přestože v ČR žijí desetitisíce lidí ve zcela nepřijatelných podmínkách. Členové a členky squatterského hnutí, kteří se snaží prázdným domům vrátit důvod jejich existence a zároveň chtějí upozornit na problém, který spekulativní nakládání s domy představuje, jsou státem kriminalizováni.

Bydlení je základní lidskou potřebou. Proto ho nelze považovat za běžnou komoditu!

Říkáme dost vystěhováním!

Říkáme dost diskriminaci a segregaci!

Říkáme dost kriminalizaci squattingu!

Říkáme dost byznysu s bydlením chudých!

Říkáme dost státní podpory bydlení bohatých na úkor chudých!

Říkáme dost tyranii trhu!

Chceme důstojné bydlení pro všechny!

Chceme vymahatelné právo na bydlení!

2 Za příjem bez vykořisťování!

Když člověk pracuje, měl by za to dostat slušnou mzdu, měl by být chráněn před svévolí šéfů, měl by mít placeno sociální a zdravotní pojištění. - Kdo by s tím nesouhlasil? Pravděpodobně by proti tomu nic nenamítali ani politici a šéfové firem, kteří se už několik let snaží taková základní práva lidem upírat. Jedinou alternativou, kterou nám představují, je politika nevýhodná pro zaměstnance. Nacházejí stále další a další důvody, proč musíme utahovat opasky, proč máme už v tak nelehké situaci být ještě trochu flexibilnější, proč je starosti o zisk dáována přednost před zajištěním důstojného života. To, co je v globální míře jasným trendem už několik desetiletí, se nevyhnulo ani České republice, kde se tento takzvaný tlak na flexibilitu práce stal součástí vládní politiky po roce 2000.

Roste počet nezaměstnaných a počet agenturních pracovníků, jejichž pracovní podmínky se bez nadsázky dají označit za novodobé otroctví. Zvětšuje se počet smluv na dobu určitou, dohod o provedení práce apod., tedy smluv, které znamenají povinnosti pouze pro zaměstnance, nikoliv pro zaměstnavatele. Smluv, které zaměstnancům umenšují možnost dovolání nebo vyjednávání se zaměstnavatelem. Těm „šťastnějším“ s klasickou pracovní smlouvou se s klesajícím vlivem odborů situace v tomto ohledu taky právě nelepší.

Jedním z dalších důležitých faktorů je stále rozšířenější trend, kdy pro mateřskou firmu pracuje řada subdodavatelů. Automatizace výroby také dovoluje najímat méně zaměstnanců. Velká část průmyslu se stěhuje do zemí s levnější pracovní silou a horšími pracovními standardy a ochranou zaměstnanců. Těžiště zaměstnanosti se přesouvá z průmyslové výroby do sektoru služeb. Odbourávají se systémy progresivního zdanění. Stoupá nezaměstnanost. Veřejné služby jsou privatizovány. Zdravotnictví a školství stále více podléhá zpoplatnění, takže jsou

části společnosti čím dál hůře dostupné.

Tímto se včerejší práva pro všechny zaměstnance dnes stávají privilegiem úzké vrstvy elitních zaměstnanců, a ani ta nemá žádnou jistotu, že zítra o tato „privilegia“ nepřijde.

Neztrácí se však jen jistoty v zaměstnání, ale i jistoty sociální, které mají mírnit následky ztráty zaměstnání. Nucená práce jako podmínka vyplacení sociálních dávek byla sice ústavním soudem zrušena, přesto heslo „kdo nepracuje, ať nejí“ nekleslo na oblíbené.

Mladí, kteří vstupují na trh práce, si v současnosti obvykle projdou asi deseti lety v nejistých pracovních pozicích, než se někde uchytí na delší dobu. Lidé v předdůchodovém věku dnes většinou najdou pouze překerní pracovní místa. Nízké příjmy v těchto pozicích lehce vedou do spirály zadlužení a k faktickému vyřazení ze systému sociálního a zdravotního pojištění, problémům s bydlením atd.

Tento trend má velký vliv na vznik vrstvy pracujících chudých, tj. neplnoprávných občanů a vrstvy sociálně vyloučených lidí, kterým jsou v posledku upřena i základní lidská práva jako třeba právo na bydlení.

Je to velký propagační úspěch, že současný systém práce akceptujeme. Že věříme, že naše překerní situace na trhu práce je naše vina. Že ve spolupracovnících nevidíme spolubojovníky za společnou věc, ale konkurenty, se kterými se musíme prát o přízeň šéfů nebo o sociální dávky.

Bojovat společně je ale jediná možnost, jak tento vývoj můžeme zvrátit. Nejsme konkurenti, ale spojenci proti lidem, kteří na naší práci vydělávají!

Za práci bez vykořisťování!

3 Stop exekucím!

Exekuce častokrát doslova devastují lidem životy a vyhlídky na lepší budoucnost. Vážnost současné situace podtrhují následující výpovědi lidí, již se dostali do dluhové pasti. Nikdo, snad pouze liberální cynik, by se neodvažoval tvrdit, že si lidé za to mohou sami a že si měli nejprve „zmanagerovat“ svá rizika a ujistit se, zda budou moci dluh splácet. Tento cynismus hraničí s drzostí, když dnes člověk nemůže vědět, zda ho zítra nevyhodí z práce.

„Potřebuji poradit ohledně toho, že exekuce se mnou nechtěla diskutovat o nápravách, stížnostech a úpravách dluhu, dokud nezaplátím. Že si stěžovat můžu až zpětně. Takže dneska jsem zaplatil 3 exekuce v průměrné výši 15 tisíc a jen za to, že se ke mně nedostala upomínka v roce 2005. Ale platit 15 tisíc za to, že jsem kdysi dávno (a to vím až teď po 8 letech) prý měl nedoplatek u MHD (dejme tomu, že max. mohlo jít o 600 Kč) a nebo, že jsem nezaplatil popelnice (400 Kč) mi přijde docela dost přestřelená částka. Můžu to ještě teď, po zaplacení exekuce, řešit a stěžovat si? Mám ještě nárok na to, aby mi proplatili přestřelený dluh?“ čteme jednu z mnoha žádostí občanů o pomoc.

Nebo:

„Potřebovala bych poradit, jednu jsem si vzala půjčku 10 000 Kč, z toho jsem dostala exekuci, která činí 150 000 Kč, jen náklady řízení jsou 70 000 Kč, nyní mám splácet 1500 Kč měsíčně, jenže jsem na mateřské dovolené a můj příjem činí 3800 Kč měsíčně. Závazků ke splácení mám více, nemám kde bydlet, vzali mě k sobě rodiče, trvalý pobyt u nich nemám. Mohla bych poprosit o radu? Už jednou přijel exekutor a zabavil majetek rodičům, který po půl roce vrátil, moji rodiče pak brali prášky na nervy, jelikož exekutoři nám zde vyhrožovali a policie stála na jejich straně.“

Řádění exekutorů pokračuje i dnes. Zákonné úpravy exekucí provedené v roce 2013 tedy přes některé pozitivní změny skutečnou úlevu nepřinesly. Naopak ještě zkomplikovaly situaci mnoha rodin tím, že lze nyní zabavovat i majetek manžela nebo manželky včetně bytu, ve kterém bydlí.

Exekuce jsou v současné podobě problémem, který se týká všech, každý se může stát jejich obětí. Nejde v nich v první řadě o zaplacení dluhů věřitelům.

Kromě pohodlných a tučných výdělků právníků, exekutorských a vymahačských firem nebo různých tzv. inkasních agentur jsou exekuce v neposlední řadě i bičem na každého z nás. Podle stejné zvrácené logiky jako jsou ratingové agentury a dluhy u bank bičem na celé státy.

V Moravskoslezském kraji je problém exekucí ještě akutnější než v jiných krajích. V loňském roce zde proběhlo 18 % všech exekucí. V aktuálním a hojně diskutovaném článku na serveru novinky.cz nazvaném „Romové z Ostravy odmítli pracovat, museli opustit městské byty“ se píše o čtyřech rodinách vyloučených z tzv. programu Sociální inkluze. Město Ostrava trvá na tom, že pokud rodiny chtějí dostat od města v rámci tohoto programu obecní bydlení, musí živitel nebo živitelka rodiny legálně pracovat. Tyto rodiny ale legální práci odmítly. Proč? Máte-li na krku exekutora, legálně pracovat prakticky nemůžete, důstojnou obživu rodině zajistit jen práce načerno. A na tu při legální práci pochopitelně nezbývá čas. Opravdu je pro společnost výhodné lidi nutit do nezdaněné ilegální práce např. kvůli čtyřem stovkám dluhu na popelnice nebo nezaplacené pokutě za jízdu načerno?

S dalším pravděpodobným zvyšováním nezaměstnanosti a chudoby budou exekuce ovlivňovat životy lidí stále výrazněji, a pochopitelně ne jen těch romských. Jedním z důležitých kroků je zrušení prokazatelně vysoce neefektivní, nákladné a celospolečensky škodlivé profese soukromě podnikajících soudních exekutorů a navrácení vymáhání všech pohledávek zcela do rukou soudů a také prosazení konkrétních požadavků na změny v zákonech, které by měly okamžitý pozitivní dopad na životy lidí postižených exekucemi. Mezi těmito požadavky je například forma dluhové amnestie, přesné číselné vymezení lichvy, zákaz zabavování majetku a obstavování platu nebo bankovních účtů dlužníka u vymáhaných pohledávek do výše 10 000 Kč nebo zákaz vymáhání dluhů na nedlužících osobách, včetně manžela nebo manželky dlužníka.

Likvidační exekuce samy od sebe neskončí, to se podaří jen tehdy, když si o to hlasitě řekneme, protože nejsnazší obětí je ten, kdo se nebrání!